

І. Вахліс,

аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЕФЕКТИВНА УЧАСТЬ ПРОКУРОРА У ДОСУДОВОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ, КРИЗЬ ПРИЗМУ ЙОГО ОКРЕМИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Постановка проблеми. У національній правовій доктрині невідправдано мало місця присвячено дослідженню ефективної участі прокурора у кримінальному провадженні, зокрема й на стадії досудового розслідування. Відтак, концентруючи увагу на дослідженні процесуальних повноважень прокурора, їх співвідношенні між собою з огляду на окремі нормативні положення Конституції України, КПК України та Закону України «Про прокуратуру» за дужками залишається доктринальне дослідження та вивчення проблематики забезпечення ефективної участі прокурора на стадії досудового розслідування, з огляду на ті процесуальні повноваження, що наразі йому надаються відповідно до національного законодавства.

Оцінка стану літератури.

Участь прокурора у кримінальному провадженні, зокрема й з огляду на його процесуальні права та обов'язки досліджена у працях таких вчених, як: В.О. Гринюк, Ю.М. Грошевий, О.В. Капліна, О.П. Кучинська, Л.М. Лобойко, В.Т. Нор, М.В. Чорнусько, О.Г. Шило. Разом із тим, лише окремі аспекти досліджень останнім спрямовані на вивчення ефективності участі прокурора у кримінальному провадженні, зокрема й на стадії досудового розслідування.

Таким чином, **мета** нашого дослідження, полягає у комплексному вивченні проблематики ефективності участі прокурора у кримінальному

провадженні на стадії досудового розслідування, кризь призму його окремих повноважень.

Виклад основного матеріалу.

Переходячи до викладу обраної проблематики по суті відзначимо, що питання дослідження ефективності діяльності прокурора у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування має комплексну природу що обумовлюється різновекторністю реалізації останнім своїх повноважень. З огляду, на це, у рамках вказаного дослідження пропонуємо сконцентрувати увагу на вивченні проблем ефективності практичної реалізації лише тих повноважень прокурора, що мають визначальне значення для кримінального провадження (не применшуючи при цьому значення інших процесуальних повноважень, що не будуть предметом даного дослідження). Серед останніх у дослідженні будуть окреслені: повноваження прокурора щодо внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, повноваження прокурора щодо прийняття рішення про проведення окремих процесуальних дій, а також особливості реалізації останнім своїх процесуальних прав та обов'язків у випадку заміни прокурора на окремих стадіях кримінального провадження.

Щодо ефективності реалізації прокурором своїх повноважень, пов'язаних із внесенням відомостей про кри-

мінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України, передбачається, що прокурор зобов'язаний протягом 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування [1]. Відтак, саме прокурор на вказаному етапі виступає «фільтром допуску» до кримінального провадження та досудового розслідування, адже залежно від того, яке рішення, про внесення чи не внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення у ЄРДР, прийметься прокурором залежить і те, чи розпочнеться досудове розслідування оперативно, а також чи будуть процесуальні дії максимально ефективними у рамках кримінального провадження. З огляду на що, можемо повністю погодитися із вченим А.В. Столітнім про те, що на практиці внесення даних до ЄРДР є значно суттєвішим для ефективного здійснення процесуального керівництва, ніж винесення паперової постанови (які часто складаються та підписуються вже згодом), адже надає доступ до електронної системи, внесення до неї відомостей, вчинення процесуальних дій. Вказане свідчить, що, на відміну від паперової форми цього рішення, яка є формальною, його електронне вираження надає процесуальним суб'єктам реальні повноваження [2, с. 177–180].

Разом із тим, часто заяви фізичних осіб, про вчиненні кримінальні правопорушення залишаються без належного на те реагування та не реєструються у ЄРДР. Вказане обумовлюється, зокрема:

– відсутністю у КПК України чітких вимог до форми та змісту заяви про вчинене кримінальне правопо-

рушення. Відтак, особа, що немає юридичної освіти та відповідних навичок щодо коректного складення заяв про вчинене кримінальне правопорушення, фактично обмежується у доступі до кримінального провадження та ефективного досудового розслідування, у випадку прийняття, зокрема прокурором рішення про не внесення відповідних відомостей до ЄРДР. Окрім того, процедура оскарження відповідної відмови про реєстрацію відомостей про вчинене кримінальне правопорушення у порядку ст. 303 КПК України, суттєво впливає на час проведення первинних процесуальних дій та зібрання всього доказового матеріалу у кримінальному провадженні, а відтак й має безпосередній вплив на його ефективність;

– формальний підхід уповноважених суб'єктів до внесення інформації про факт вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР, що обумовлюється лише поверхневою оцінкою відомостей викладених у заяві про вчинене кримінальне правопорушення без детальної оцінки її змісту. У вказаному контексті, погоджуємось із позицією судді Київського районного суду міста Одеси А. Щербіна, який зазначає: «автоматичне» (формальне) внесення негативно впливає на результати роботи правоохоронної системи (в її вузькому розумінні), оскільки кількість кримінальних проваджень частіше ототожнюється з кількістю кримінальних правопорушень, яка через такий підхід зростає (кількісний показник). Окрім цього, органи прокуратури та досудового розслідування повинні проводити певний ряд процесуальних і слідчих дій (зареєструвати кримінальне провадження, повідомити про початок досудового розслідування, визначити слідчого (групу слідчих), визначити прокурора (групу прокурорів), провести першочергові слідчі дії та інше), і все це до того, як буде нарешті зрозуміло, чи мала подія кримінального правопорушення взагалі місце (якіс-

ний показник)», вбачаємо за доцільне наголосити також на тому що формальна відмова у реєстрації заяви про вчинення кримінального правопорушення, аналогічно негативно впливає на кримінальне провадження та загальний правопорядок у державі, як і формальна реєстрація всіх заяв про вчинені кримінальні правопорушення [3]. Таким чином, необхідним видається пошук «золотої середини» у прийнятті рішення про реєстрацію чи відмови у реєстрації заяви про вчинене кримінальне правопорушення. При цьому, відмова у реєстрації заяви має бути чітко аргументованою та вмотивованою.

Принагідно, відзначимо, що питання тлумачення ст. 214 КПК України неодноразово поставало перед Конституційним Судом України. Разом із тим, у зв'язку із порушенням суб'єктами конституційної скарги, вимог національного законодавства КСУ двічі приймалося рішення про відмову у відкритті конституційного провадження. (ухвала КСУ про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Чернова Станіслава Вікторовича щодо офіційного тлумачення положення першого речення частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України від 20 вересня 2016 року, № 59-у/2016 та ухвала КСУ про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянина України Кравця Ростислава Юрійовича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України від 29 грудня 2015 року № 54-у/2015) [4, 5].

Таким чином, вважаємо, що прокурор отримавши повідомлення чи заяву про вчинення кримінального правопорушення має детально вивчити обставини та факти що викладені у них, та прийняти зважене рішення щодо внесення/не внесення відомостей

у ЄРДР. Безумовно, формальний підхід до розгляду відповідних заяв, повідомлень, не сприяє реалізації завдань кримінального провадження та суперечить ефективному втіленню прокурором своїх повноважень.

Отже, з метою вирішення проблематики ефективності реалізації прокурором своїх повноважень щодо внесення відомостей до ЄРДР у разі отримання заяви/повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, вважаємо за доцільне внести зміни до КПК України та нормативно закріпити вимоги до змісту заяви, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення. Окрім того, у КПК України доцільно також чітко передбачити підстави для відмови у реєстрації заяви/повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, а також вимоги до вмотивованості рішення прокурора, іншого уповноваженого суб'єкта про відмову у реєстрації відповідної заяви/повідомлення.

Вважаємо, що вказане, значно спростить процедуру підготовки заяв/повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, вже на первинному етапі надаватиме можливість громадянам розуміння того, які обставини та факти варто викладати у відповідних документах, а прокурорам та іншим уповноваженим суб'єктам щодо внесення відповідних відомостей у ЄРДР надавати можливість ефективно та результативно виконувати свої повноваження, з дотриманням кількісних та якісних показників.

Щодо ефективності реалізації прокурором своїх повноважень, при проведенні окремих процесуальних дій.

Прокурор, як процесуальний керівник при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень відіграє одну з ключових ролей. Остання опосередковується необхідністю забезпечення процесуального керівництва проведення ефективного досудового розслідування та зібрання належних, допустимих та достатніх дока-

зів для доведення винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення. При цьому, інструментами для зібрання відповідних доказових матеріалів, є процесуальні дії (слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії). Незважаючи на те, що КПК України закріплюється широкий спектр процесуальних дій, що можуть бути проведеними для зібрання доказових матеріалів у кримінальному провадженні, а також деталізований порядок їх проведення, на практиці мають місце окремі проблемні питання щодо реалізації прокурором своїх повноважень при їх проведенні.

Відтак, перш за все вважаємо за необхідне звернути увагу на повноваження прокурора щодо санкціонування проведення окремих процесуальних дій. Національне законодавство передбачає, що прокурор є уповноваженим суб'єктом, на надання дозволу на проведення таких процесуальних дій, як: огляд трупа, пов'язаного з ексгумацією (ст. 239 КПК України), освідчування особи (ст. 241 КПК України), контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України), виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України). Разом зі тим, КПК України визначаючи процесуальну мету проведення кожної із вказаних дій, не визначає, якими орієнтирами має керуватися прокурор при прийнятті відповідного рішення про проведення тієї чи іншої процесуальної дії. Складність ситуації опосередковується також і тим, що прокурори, як правило, майже не беруть участі в таких процесуальних діях (було встановлено, що частка кримінальних проваджень (від загальної кількості), в яких прокурор бере участь у проведенні слідчих (розшукових) дій, становить менше 10%). Якщо ж прокурори беруть участь у слідчих (розшукових) діях, то такими діями найчастіше бувають обшуки та допити [6, с. 80]. Таким

чином, прокурор, як особа, яка фактично ніколи не брала участі у проведенні вище перерахованих процесуальних дій повинен прийняти зважене рішення щодо надання дозволу/доручення на його проведення, при цьому керуючись власним розсудом та широкими дискреційними повноваженнями, які інколи мають корупційну природу. Відтак, вважаємо, що прийняття рішення прокурора про проведення тієї чи іншої процесуальної дії має бути виваженим, вмотивованим та аргументованим, а також надавати можливості досягти завдань кримінального провадження, що визначені у ст. 2 КПК України. З огляду на це вважаємо за необхідне доповнити положення КПК України положеннями, що визначали б орієнтири для прокурора щодо прийняття рішення про проведення тієї чи іншої процесуальної дії.

Разом із тим, на наше переконання, ключовими орієнтирами прокурора у вказаному питанні, що обумовлюватимуть внутрішнє переконання останнього, поміж всього має бути:

– по-перше, предмет кримінального провадження та безпосередньо кримінальне правопорушення, що розслідується. Відтак, перед тим, як приймати рішення про проведення відповідної процесуальної дії прокурором має враховуватися, чи її проведення сприятиме доведенню винуватості особи у вчиненні саме конкретного кримінального правопорушення;

– по-друге, часові, фінансові та людські ресурси, що необхідні для проведення відповідної процесуальної дії. Чи буде інформація, що отримана за результатами її проведення пропорційною до тих зусиль, які були прикладені для її проведення?

– по-третє, неможливість отримання відповідної доказової інформації іншим шляхом, ніж як проведення відповідних процесуальних дій. Відзначимо, що з урахуванням специфіки процесуальних дій, рішення про проведення яких може

прийматися прокурором, останні, можуть бути небажаними для окремих учасників кримінального провадження (до прикладу освідування потерпілої особи після вчинення відносно неї насильницького злочину), або завдати їм моральних страждань чи бути неприпустимими, до прикладу з релігійних мотивів (до прикладу, огляд трупа пов'язаного з ексгумацією, може завдавати моральних страждань для близьких осіб та членів сім'ї померлого). Відтак, у випадку можливості отримання аналогічної або релевантної інформації з будь-яких інших джерел, зокрема й шляхом проведення інших процесуальних дій, прокурору доречно обирати останні.

Щодо ефективності реалізації прокурором своїх повноважень, у контексті зміни прокурора на окремих стадіях кримінального провадження та формування надмірних груп прокурорів.

Вказана проблематика ефективності реалізації прокурором своїх повноважень обумовлюється можливістю зміни прокурора на окремих етапах кримінального провадження, а також формування надмірних за кількісним складом груп прокурорів. Незважаючи на те, що ч. 2 ст. 37 КПК України передбачається положення, що прокурор здійснює повноваження прокурора у кримінальному провадженні від його початку до його завершення, на практиці має місце градація прокурорів, що беруть участь у досудовому розслідуванні (окремих його етапах) та судовому розгляді. У вказаному контексті вчений І.І. Шульган висловив думку про те, що принцип незмінності прокурора у кримінальному провадженні діє аж до винесення судом остаточного рішення у ньому [7, с. 519]. З огляду на, що прокурор має бути незмінним від початку досудового розслідування та ухвалення остаточного судового рішення у кримінальному провадженні.

Разом із тим, на практиці, у більшості прокуратур, існує поділ прокурорів, залежно від їх участі на окремих стадіях кримінального провадження. Відтак, відносно кожного, навіть не складного кримінального провадження формується група прокурорів, до складу якої входять прокурори, які мають профільне спрямування на участь у досудовому розслідуванні та судовому розгляді. Вважаємо, що такий підхід не є виправданим та спрямованим на забезпечення ефективності участі прокурора у кримінальному провадженні, адже прокурор, що бере участь у кримінальному провадженні на стадії судового розгляду, не завжди повною мірою обізнаним з всіма матеріалами кримінального провадження, що є необхідним для ефективного представлення позиції сторони обвинувачення перед судом, і на противагу прокурор що бере участь у кримінальному провадженні виключно на стадії досудового розслідування, не завжди релевантно сприйматиме необхідний обсяг доказового матеріалу який необхідно зібрати для доведення позиції сторони обвинувачення перед судом. Разом із тим, вважаємо, що підтримання прокурором публічного обвинувачення в суді від імені держави можна без перебільшення назвати основною функцією органів прокуратури. Від того, наскільки раціонально організована вказана діяльність, значною мірою залежить авторитет прокуратури, оцінка ефективності виконання нею функцій [8, с. 239].

Таким чином, висловлюємо перестороги щодо впровадження у прокуратурах внутрішнього розподілу прокурорів, на тих, що беруть участь лише на стадії досудового розслідування та тих, що беруть участь лише на стадії судового розгляду. Прокурор у кримінальному провадженні має бути незмінним від його початку до завершення.

Окрема проблематика, що впливає на ефективність реалізації прокуро-

ром своїх повноважень кримінальному провадженні обумовлюється призначенням конкретного прокурора/ групи прокурорів, що будуть виконувати роль процесуальних керівників у кримінальному провадженні керівником відповідного органу прокуратури. Відтак, корупційні ризики, у призначенні прокурора (групи прокурорів) у кримінальному провадженні керівником органу прокуратури полягають у можливості призначення підконтрольного собі прокурора, який шляхом тиску та впливу на нього з боку керівника органу прокуратури, реалізовуватиме свої повноваження не з метою досягнення завдань кримінального провадження, а з метою реалізації приватних інтересів окремих суб'єктів.

З огляду на це, вважаємо, що у короткостроковій перспективі доцільно розробити електронну систему за допомогою якої матеріали кримінальних проваджень розподілятимуться між прокурорами одного органу прокуратури. Створення вказаної системи беззаперечно сприятиме загальній діджиталізації кримінального провадження, як такого. Відтак, погоджуючись із вченим Столітнім А.В., констатуємо, що для розвитку електронного кримінального провадження необхідно створити алгоритм з'єднання електронних систем органів кримінальної юстиції, систем електронного врядування (державних органів), загальнодержавних реєстрів та баз даних за допомогою інтеропераційних систем з метою забезпечення швидкого, ефективного й економічно вигідного обміну інформацією в онлайн-режимі та автоматизації електронних процесуальних процедур [2, с. 358]. Окрім того, вважаємо за доцільно на законодавчому рівні визначити чітку кількість прокурорів, що можуть входити до складу однієї групи прокурорів у кримінальному провадженні, з метою забезпечення ефективної участі кожного із вказаних прокурорів у кримінальному

провадженні, де він визначений, як процесуальний керівник, а також з метою протидії штучній завантаженості прокурорів у кримінальному провадженні.

Висновки. Таким чином, провівши коротке дослідження ефективної участі прокурора у досудовому кримінальному провадженні, можемо зробити наступні висновки.

1. Положення КПК України доцільно доповнити нормативними вимогами до змісту та форми заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, а також положеннями, про забезпечення обґрунтованості відмови прокурора, чи іншого уповноваженого суб'єкта на внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до ЄРДР.

2. Удосконалення потребують і нормативні положення КПК України, у контексті визначення підстав для санкціонування прокурором на проведення окремих процесуальних дій. Відтак, санкціонування прокурором проведення тієї чи іншої процесуальної дії у кримінальному провадженні має відповідати принципу пропорційності, а загальній меті кримінального провадження.

3. З поступовою діджиталізацією системи судочинства та відправлення правосуддя, модернізації підлягає і загальна система організації та проведення досудового розслідування кримінального провадження. Відтак, пропонується забезпечити автоматичність призначення прокурора у кримінальному провадженні, за принципом визначення складу суду, а також забезпечення дієвої незмінності прокурора у кримінальному провадженні від його початку до його завершення.

У статті автором артикульовано проблематику забезпечення ефективності реалізації прокурором своїх повноважень крізь призму тих процесуальних прав та обов'язків, що надаються останньому від-

повідно до положень Конституції України, Закону України «Про прокуратуру» та Кримінального процесуального кодексу України. Окрема увага у дослідженні приділена повноваженням прокурора щодо внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, повноваженням прокурора щодо прийняття рішення про проведення окремих процесуальних дій, а також особливості реалізації останнім своїх процесуальних прав та обов'язків у випадку заміни прокурора на окремих стадіях кримінального провадження.

При вивченні проблематики реалізації прокурором своїх повноважень на етапі прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань автором констатовано, що остання обумовлюється відсутністю у КПК України чітких вимог до змісту заяви про вчинене кримінальне правопорушення, а також формальним (поверхневим) підходом окремих прокурорів до аналізу змісту заяв, що до них надходять.

Проблематика ефективності реалізації прокурором своїх повноважень при проведенні окремих процесуальних дій розглядалася крізь призму відсутності нормативних процесуальних орієнтирів щодо санкціонування прокурором проведення окремих процесуальних дій, а також встановлення пропційності проведення тих чи інших процесуальних дій до загальної мети кримінального провадження. На завершальному етапі проведеного дослідження автором окреслено окремі проблемні аспекти, що опосередковані ефективною участю прокурора у кримінальному провадженні у випадку його заміни. Встановлено, що у більшості прокуратур має місце вну-

трішній розподіл прокурорів, на тих, хто бере участь на стадії досудового розслідування, та тих, що беруть участь у кримінальному провадженні на стадії судового розгляду. Констатовано, що подекуди на практиці формуються надмірні, за кількістю, групи прокурорів, а призначення прокурорів, як процесуальних керівників, для участі у кримінальному провадженні керівником органу прокуратури, не завжди є об'єктивним та обумовлене корупційними ризиками у відповідному змісті процедури призначення.

Ключові слова: прокурор, ефективна участь прокурора, повноваження прокурора, група прокурорів, керівник органу прокуратури.

Vakhlis I. Effective participation of the prosecutor in pre-trial criminal proceedings, through the prism of his/her authority

In the article the author articulates the problems of ensuring the effectiveness of the exercise of his/her powers by prosecutor through the prism of his/her procedural rights and duties in accordance with the provisions of the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office" and the Criminal Procedural Code. Special attention is made to the prosecutor's authority to enter information about a criminal offense into the Unified Register of Pretrial Investigations, and to make a decision on carrying out certain procedural actions, as well as to the peculiarities of the latter's implementation of his/her procedural rights and duties in the case of replacing the prosecutor at certain stages of criminal proceeding. The author researched the problems of the prosecutor's implementation of his/her authority at the stage of making a decision to enter information about

a criminal offense into the Unified Register of Pretrial Investigations. The author stated that the absence of clear requirements to a statement about a committed criminal offense in the Criminal Procedural Code of Ukraine is a problem, together with the formal approach of prosecutors when analyzing the content of such statements. The issue of the effectiveness of the prosecutor's exercise of his/her authority when carrying out certain procedural actions was considered through the prism of the lack of normative procedural guidelines regarding the authorization of the prosecutor to carry out certain procedural actions, as well as establishing the proportionality of the conduct of certain procedural actions to the general goal of criminal proceedings. At the final stage of the research, the author outlined certain problematic aspects, which are mitigated by the effective participation of the prosecutor in criminal proceedings in case of his replacement. It was established that in most prosecutors exist an internal division of prosecutors who participate in the pre-trial investigation stage and those who participate in criminal proceedings at the trial stage. It was established that in some cases excessive groups of prosecutors are formed, and the appointment of prosecutors as procedural heads to participate in criminal proceedings by the head of the prosecutor's office is not always objective and can create corruption risks in the relevant appointment procedure.

Key words: prosecutor, effective participation of the prosecutor, authorities of the prosecutor, group of prosecutors, head of the body of the prosecutor's office.

Література

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13.04.2012 р., № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Столітній А.В. Електронне кримінальне провадження на досудовому розслідуванні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2018. 648 с.

3. Щербіна А.В. Внесення відомостей до ЄРДР (частина 1 ст. 214 КПК): глибина занурення. Судово-юридична газета. URL: <https://sud.ua/uk/news/blog/251640-vnesennya-vidomostey-do-yerdrchastina-1-st214-kpk-glibina-zanurennya>.

4. Ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Чернова Станіслава Вікторовича щодо офіційного тлумачення положення першого речення частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України від 20 вересня 2016 року, № 59-у/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v059u710-16#Text>

5. Ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянина України Кравця Ростислава Юрійовича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України від 29 грудня 2015 року № 54-у/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v054u710-15#Text>

6. Шульган І. І. Окремі аспекти підтримання прокурором державного обвинувачення. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 6. С. 238–240.

7. Шульган І. І. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням як окрема функція органів прокуратури. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2016. № 837. С. 516–520.

8. Гасанов Р.Н. Здійснення повноважень прокурором в частині проведення слідчих (розшукових) дій : дис. ... канд. юри. наук : 12.00.09. Одеса, 2017. 251 с.

